

Zvyky a tradice českých Vánoc: Krájení jablka, lití olova nebo pouštění lodiček

DANIEL SEVERA

Vánoce bez vánočního stromku, cukroví nebo štědrovečerní večeře si už neumíme ani představit. Jaké jsou známé tradice a zvyky?

Podívejte se na 15 zvyků a tradic českých Vánoc, které patří mezi ty nejznámější u nás. Dodržujete je všechny?

1. Vánoční stromek

Ozdobený vánoční stromek, u kterého se rodiny schází a pod kterým nachází na Štědrý den dárky, už patří neodmyslitelně k Vánocům. Bývá to většinou jehličnan – smrk, borovice nebo jedle, který je ověšený ozdobami v různých barvách a vánočním osvětlením. Může být živý nebo umělý.

2. Jmelí

Dalším rozšířeným zvykem je jmelí. Větvička jmelí patří k vánoční výzdobě, zavěšuje se tak, aby bylo možné pod ním projít nebo se pod ním políbit. Dvojici má políbek pod jmelím přinést lásku po celý další rok. Pokud někomu jmelí věnujete, ochrání ho před nemocemi a do domu přinese štěstí.

Jedna z křesťanských legend o jmelí praví, že bylo původně stromem, ze kterého Josef vyrobil kolébku pro Ježíška a později byl z toho samého stromu vyroben kříž, na kterém Ježíše ukřižovali. Strom studem uschl a rozpadl se na větvičky a tím, že lidem nosí štěstí, odčिňuje svou vinu.

3. Betlém

Betlém je vyobrazení scény narození Ježíše Krista. Uprostřed jsou jesličky, ve kterých leží Ježíšek, kolem něj je Marie s Josefem, osel, vůl, pastýři se stádem ovcí a tři králové. Betlémy dnes mají mnoho podob, jsou v životní velikosti na náměstích nebo malé z papíru, dřeva nebo jiných materiálů umístěné například v domácnostech.

4. Štědrovečerní večeře

Na Štědrý den – tedy 24. prosince večer – se usedá ke štědrovečerní slavnostní večeři. Tradiční večeře se skládá z rybí polévky a kapra s bramborovým salátem.

Štědrovečerní večeře má svá pravidla – **prostírá se pro jednoho navíc**, pro nečekanou návštěvu, **od stolu se během večeře nevstává**, dokud všichni nedojí. Ten, kdo během večeře vstane, podle pověry příští rok spolu s ostatními u stolu sedět nebude. Po večeři se rozbalují dárky, které jsou pod vánočním stromkem.

5. Půlnoční mše

Štědrý den vrcholí v kostelech na půlnoční mši, kde se zpívají koledy. Koná se v předvečer svátku narození Krista, který je 25. prosince.

6. Cukroví

Mezi jednu z nejrozšířenějších tradic Vánoc patří pečení cukroví. Mezi nejoblíbenější cukroví se řadí například to z lineckého těsta, vanilkové rohlíčky nebo vánoční perníčky.

7. Vánočka

Vánočka patří k tradičním symbolům a pokrmům českých Vánoc. Její tvar připomíná Ježíška v povijanu – ozdobný pás sloužící k převazu peřinky s kojencem. Věřilo se také, že křížové pletení plní ochrannou funkci a chrání před zlými silami lidi sedící u stolu.

8. Krájení jablka

Po štědrovečerní večeři přichází na řadu krájení jablka. Vezme se nůž a jablko se napříč rozkrojí. Pokud uvnitř rozkrojeného jablka naleznete hvězdičku, budete v příštím roce zdraví a šťastní, v opačném případě křížek nebo červ značí nemoc či smrt.

9. Lití olova

Jednou z vánočních tradic je i lití rozžhaveného tekutého olova do nádoby s vodou. Ze vzniklého odlitku se pak dotyčným věští budoucnost. Zakoupit se dají přímo sady na lití olova, ve většině z nich se včetně všeho potřebného nachází i nápověda, co vzniklé tvary mohou znamenat.

10. Pouštění lodiček

Pouštění lodiček z vlašských ořechů se zapálenou svíčkou v míse nebo umyvadle s vodou patří mezi oblíbené vánoční tradice. Dokáže odpovědět na otázku nebo předpovědět budoucnost. Důležité je, aby ten, co otázku pokládá, vyrobil lodičku z ořechu sám a sám ji pustil na vodu. Počet lodiček odpovídá počtu členů rodiny. Pokud se nějaká vzdálí, ten, jemuž příslušná lodička patří, se vydá do světa. Pokud zůstanou u sebe, bude rodina pohromadě.

11. Kapří šupiny

Na Štědrý den při večeři se dává šupina z kapra pod talíř. Rybí šupina by měla přinášet peníze a hojnost. Následně by se měla šupina z vánočního kapra nosit v peněžence pro dostatek peněz v příštím roce.

12. Házení střevícem

Dívka se postaví do chodby zády ke dveřím a hodí botou nebo pantoflem přes rameno. Pokud míří bota či pantofel špičkou ke dveřím, znamená to, že se dívka provdá a odejde z domova. Pokud špička neukazuje ke dveřím, tak se neprovdá a zůstane doma.

13. Půst

Na Štědrý den se podle tradice dodržuje až do večera půst. Kdo vydrží celý den nejíst, uvidí podle pověry zlaté prasátko. Ke štědrovečerní večeři se následně usedá s první hvězdou na obloze.

14. Klepání na kurník

Podle zvyku zaklepe svobodná dívka střevícem na kurník, pokud se z něj ozve slepice, dívka zůstane nadále svobodná, pokud se z kurníku ozve kohout, dívka se brzy vdá.

15. Praní a věšení prádla

Podle pověry přináší praní na Štědrý den smůlu. Stejně tak to platí i o jeho věšení, kdo prádlo vypere a pověsí, způsobí do roka smrt někoho z rodiny.